

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวต้นแบบ : สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ให้สามารถพัฒนาจิตวิทยวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) หนุนเสริมเครือข่ายชุมชนบ้านบางกระน้อย อำเภอบางกระทุ่ม และเครือข่ายชุมชนบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก 3) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และ 4) สร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและคณาจารย์กับชุมชนท่องเที่ยวที่ผ่านการพัฒนาด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นพื้นที่ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบห้องปฏิบัติการทางสังคม 5) นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เทคนิค AIC การสนทนากลุ่ม การฝึกอบรม การปฏิบัติงาน และการสาธิตเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย และขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เขตจังหวัดสุโขทัยและพิษณุโลก ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย การประสานงานภาคี การสร้างและพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยชุมชน การพัฒนาจิตวิทยวิจัยเพื่อท้องถิ่น การหนุนเสริมทีมวิจัยชุมชนในการเก็บข้อมูลทุนของชุมชน การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว การทดลองและการประเมินผลการใช้เส้นทาง การสรุปบทเรียน และเผยแพร่ผลงาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้เครือข่ายทีมวิจัยชุมชน 3 พื้นที่ 3 โครงการ ในเขตจังหวัดสุโขทัย 2. ชุมชนบ้านบางกระน้อย อำเภอบางกระทุ่ม และชุมชนบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีทักษะความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางในชุมชน และมีศักยภาพในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว 3. สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เริ่มรับรู้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้ ส่งผลให้คนในชุมชนกระตือรือร้นที่จะช่วยดูแลทรัพยากรท่องเที่ยว เกิดเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม พบปัญหาเรื่องปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น การจัดการสถานที่จอดรถและการจราจรในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว 4. เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความรัก ความผูกพันเป็นเครือข่ายในแนวระนาบมากขึ้น และ 5. สร้างทางเลือกทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนและขยายวันพำนักรัก ชุมชนเกิดความตระหนักเรื่องการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว เกิดรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ด้านแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติและต่อยอดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้จริง